

Workshops Congres: 55+, verslaafd aan alcohol en nu?

Workshop 1

Drs. E. Tolkamp-Wegman,
*psycholoog bij Brijder psycho-
diagnostiek*

Vroegtijdige detectie van alcoholproblemen en cognitieve schade bij 55+ers

Vroegtijdige detectie van alcohol gerelateerde cognitieve schade bij 55+ers is van belang om passende behandeling te bieden en verdere achteruitgang te ondervangen. We beginnen met een overzicht van factoren die detectie kunnen bemoeilijken en nemen aan de hand van enkele casussen uit de praktijk verschillende 'profielen' van cognitieve schade door die ontstaan als gevolg van alcoholgebruik. Ook de vraag of de groep 55+ers specifieke cognitieve problemen ervaart als gevolg van alcoholverslaving ten opzichte van andere leeftijdsgroepen komt aan bod. Tot slot besteden we aandacht aan differentiaaldiagnostiek van cognitieve problemen bij de groep 55+ers.

Workshop 2

Drs. Nanda den Hollander,
*programmamanager innovatie/
GZ-psycholoog Brijder Verslavingszorg/
Brijder Web Amstelland*
Meta van Bork,
*ervaringscoach, Brijder Verslavings-
zorg/Brijder Web Amstelland/
Dijk en Duin*

Herstelgroep ouderen en verslaving: Schoon genoeg na 55+

Mensen van 55 jaar en ouder die verslaafd zijn hebben te maken met stigmatisering vanwege de leeftijd én vanwege de verslaving. De herstelgroep geeft daarover een volstrekt andere boodschap. De facilitators in de groep creëren optimale ruimte voor deelnemers om elkaar te ontmoeten, verhalen te delen en te onderzoeken vanuit hun kracht, wat hen verder gaat ondersteunen in hun herstelproces.

Workshop 3

Dr. Roelof Risselada,
ouderenpsychiater VNN

Farmacologische behandeling

In deze workshop gaan we farmacologische behandel-mogelijkheden van stoornissen in het alcoholgebruik bij ouderen bespreken. We gaan in op vragen als: welke medicatie is beschikbaar voor stoornissen in het alcoholgebruik en zijn alle geneesmiddelen bruikbaar en veilig voor ouderen? Na het volgen van deze workshop kent u de farmacologische behandelingen van stoornissen in het alcoholgebruik in het algemeen en bij ouderen in het bijzonder en bent u in staat om een overwogen keuze te maken aangaande farmacotherapie.

Workshop 4

Motiverende gespreksvoering

Workshop 5

Moreel Beraad

Workshop 6

Komt alcoholafhankelijkheid voor bij oudere migranten en hoe is deze doelgroep te benaderen?

Workshop 7

(N)iets nieuws onder de zon: Community Reinforcement and Family Training (CRAFT)

Workshop 8

Veel voorkomende somatische problemen bij alcoholmisbruik

Workshop 9

Systeemondersteuning bij verslavingsproblematiek

Workshops Congres: 55+, verslaafd aan alcohol en nu?

Workshop 4

Dick van Etten,
*verpleegkundig specialist GGz,
Arkin BasisGGZ*

Motiverende gespreksvoering

We gaan in deze workshop de theoretische basis langs van de motiverende gespreksvoering. In 2016 is deze na jaren lange ervaringen en onderzoek bijgesteld. We richten ons op verandertaal en hoe om te gaan met behoudtaal en wrijving.

Workshop 5

Drs. Martine Moolenaar,
*Humanistisch Geestelijk Begeleider,
Parnassia Groep*

Ron Bus,
*ervaringsdeskundige en beleids-
medewerker, Brijder Verslavingszorg*

Moreel Beraad

Moreel Beraad is een methode die dilemma's rondom patiëntenzorg aan het licht brengt en handvatten geeft om op gestructureerde wijze een weging te maken van de waarden die betrokken zijn bij een dilemma dat speelt. Het verheldert in dit geval de vooroordelen die men heeft bij ouderen met een alcoholprobleem en welke waarden men hierin voorrang geeft. Naast de methode wordt de deelnemer zich meer bewust van zijn professionele en persoonlijke waarden en die van zijn collega's.

Workshop 6

Drs. Koemar Gokoel,
*transcultureel ouderenpsychiater
I-Psy Den Haag*

Komt alcoholafhankelijkheid voor bij oudere migranten en hoe is deze doelgroep te benaderen?

Over middelenmisbruik en/of -afhankelijkheid onder oudere migranten is (inter)nationaal minimaal wetenschappelijk onderzoek gedaan. De gegevens, die bekend zijn, zijn niet toe te passen op de groep van oudere migranten. Er zijn maar twee landelijk opererende poliklinieken in Nederland, die bekend zijn met het probleem wat zich voordoet onder oudere migranten in de vorm van middelenmisbruik en afhankelijkheid. Op deze poliklinieken (I-psy Haaglanden, Den Haag en Cura GGz, in Arnhem) wordt vaker comorbiditeit van alcohol en andere psychische problemen gezien, maar ook de gevolgen van alcohol-afhankelijkheid. In de workshop is aandacht voor het herkennen van dit probleem en hoe hiermee om te gaan. Ook de mogelijke culturele aspecten komen onder de aandacht. Doel van deze workshop is handvatten mee geven om in gesprek te gaan met de patiënt en zijn omgeving. Een adequate benadering en aanpak met als resultaat een goede behandelplan.

Workshop 7

**(N)iets nieuws onder de zon:
Community Reinforcement
and Family Training (CRAFT)**

Workshop 8

**Veel voorkomende somatische
problemen bij alcoholmisbruik**

Workshop 9

**Systeemondersteuning bij
verslavingsproblematiek**

Workshops Congres: 55+, verslaafd aan alcohol en nu?

Workshop 7

Prof. dr. H.G. Roozen,
*Roozen & Meyers Consultancy /
University of New Mexico (USA)*

(N)iets nieuws onder de zon: Community Reinforcement and Family Training (CRAFT)

Interventies die vroegtijdige signalering bevorderen van individuen die problematisch alcohol- en/of drugs gebruiken, richten zich meestal op de individuele gebruikende persoon. Echter, familieleden en vrienden kunnen een belangrijke bijdrage leveren. De Community Reinforcement and Family Training (CRAFT)-methodiek zet deze belangrijke personen weer achter het stuur. Hoe kunt u als naastbetrokkene het verschil maken? Hoe kunt u een motiverende aanpak ontwikkelen ten aanzien van de gebruiker, terwijl u tegelijkertijd ook beter voor uzelf leert zorgen? CRAFT is een wetenschappelijk onderbouwd programma wat intensief gebruik maakt van de omgeving van de gebruiker. In de workshop wordt een inleiding gegeven over hoe CRAFT werkt en wordt de wetenschappelijke achtergrond belicht.

Workshop 8

Drs. Anand Ramlal,
*internist &
drs. Sjaak Hurkmans,*
huisarts

*Beiden werkzaam bij de Parnassia
Groep Haaglanden, Consultatief
Multidisciplinair Centrum*

Veel voorkomende somatische problemen bij alcoholmisbruik

Het overmatig gebruik van alcohol heeft een groot aantal lichamelijke consequenties. Er is een grotere kans op diverse lichamelijke aandoeningen, zoals leverziekten, hart- en vaatziekten, neurologische aandoeningen en kanker. Ook is er een verhoogde kans op vallen, botbreuken, ziekenhuisopnames, ongelukken en overlijden. In deze workshop bespreken we de meest voorkomende lichamelijke complicaties, en wat we hieraan kunnen doen.

Workshop 9

Veronica Risch,
*directeur Stichting Naast en
trainer bij Opleidingsinstituut GGZ*

Systeemondersteuning bij verslavingsproblematiek

Ben jij professional uit de (verslavings)zorg en kom je in je werk regelmatig in contact met naasten van verslaafden? Dan weet je als geen ander dat deze doelgroep vaak grote emotionele, maar ook praktische problemen ondervindt door het leven met een dierbare die verslaafd is. Maar hoe ga je nou eigenlijk het beste te werk met deze doelgroep? Wat kun je doen om hen op de juiste wijze te ondersteunen?